

הבוקר שאחרי מה קרה לאהבה בעידן החופש?

הוא גדל כילד חילוני בתל אביב הבוהמיינית, המשיך בלימודים אקדמיים במדעי הרוח והחשיב את עצמו כ'איש העולם הגדול והנאור'. אבל המתירנות של העולם המערבי נראתה לו פגומה מיסודה. הוא התחיל לכתוב ספר על הזוגיות והאהבה בעידן החופש המודרני, ספר נגד התרבות המינית של העולם שהוא חי בו, אלא שאז חזר בתשובה וגנז את הספר, שהרי מי יתעניין בספר על קדושה שכתב רב עם זקן? עד שגילה שכנאשר הוא מרצה אנשים מתעניינים מאד בסיפור שלו. כעת, לאחר יותר מעשרים שנה, החליט הרב מנוסי דווקא כן להוציא את ספרו לאור, ולהגיד בפה מלא: ליהדות יש הרבה מה ללמד בנוגע לזוגיות ואהבה

הלל שליט

על הדעת נפתח בפני עולם מעניין, מרתק ומפתיע. בעיקר הפתיע אותי לראות שהיהדות נותנת מענה להרבה מהדברים שהפריעו לי."

כמו מה למשל?

"הספר שיוצא בימים אלו, 'הבוקר שאחרי - מה קרה לאהבה בעידן החופש?', הוא דוגמה מדויקת. הספר כולל שילוב של שני תהליכים: הראשון היה חוויה של התפכחות ואכזבה מהאופן בו החברה המערבית המודרנית מנהלת את כל נושא הזוגיות והאינטימיות. חלחלה בי ההבנה שהמהפכה של המתירנות, שהחלה לפני שנולדתי וירשתי אותה כמו שאר בני דורי, מבטיחה הבטחות על חופש, אושר, מימוש עצמי וחוסר דיכוי - אבל בפועל זה לא ממש הצליח. כל החופש הזה יצר המון התחספסות ואובדן תמימות, יצר קושי גדול במציאות זוגיות, בהתמדה בבניית זוגיות ובשימור שלה. ככל שראיתי את זה הרגשתי שמה שהיה בשיטה לא עובד, והתחלתי להסתכל על חברות מסורתיות יותר.

התהליך השני היה ללמוד מה היהדות אומרת על כל הנושאים האלה. להבין את ההבדל בין היהדות לנצרות, שבעיניי שלי היו די באותו הסל. למדתי שהנצרות מדכאת את הגוף ומציבה את הפרישות המוחלטת כאדיאל, מה שגורם לכך שהקמת משפחה היא אופציה ב', לחלשים, ומתלווה אליה תסביך אשמה.

ביהדות זה ממש לא כך! היהדות הרבה יותר מאוזנת, ועל אף האיסורים וההגבלות היא

קראתי הרבה פילוסופיה ומדע הצלחתי לנמק את הטענות האתאיסטיות שלי, והתנגדתי לכל דבר דתי. כך זה היה עד האוניברסיטה."

את לימודיו החל בחור', שם לא יכול היה לברוח משורשיו היהודיים "לראשונה נתקלתי בחוסר היכולת לברוח מהזהות היהודית והישראלית שלי. הלכתי להיות איש העולם הגדול בעולם הגדול, אך הבנתי שאינני יכול להיות כזה בלי לדעת מאיפה באתי ולהיות מחובר למסורת הספציפית שלי. זו הפעם הראשונה שההבנה הזו התעוררה בי."

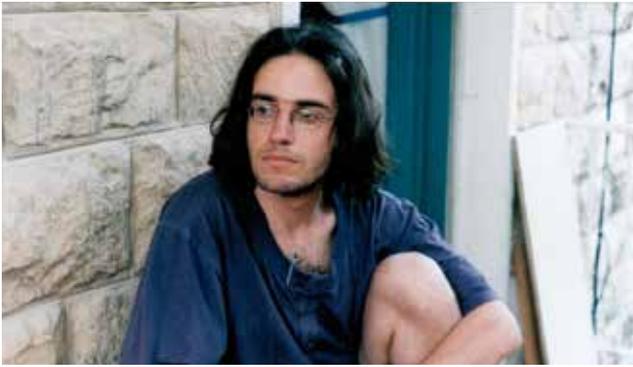
כשחזר לארץ החל מנוסי ללמוד באוניברסיטה העברית בירושלים "בשנה השניה ללימודים הכרתי אדם מאוד דתי ומאוד משכיל, שילוב שלא האמנתי עד אז שיכול להיות קיים. הכרתי אנשים שהיו מאוד משכילים אבל לא היו מאוד דתיים, והכרתי אנשים שהיו מאוד דתיים אבל לא היו משכילים. ההיכרות עם מישהו שהוא מאוד דתי, והדת חשובה ומשמעותית עבורו, ויחד עם זאת הוא בעל ידע רחב, השכלה כללית וראש פתוח - זה היה חדש בשבילי. זה שבר לי את המחסום הראשון של המחשבה שלא יכול להיות שום קשר בין העולם הזה וביני."

אט אט החל מנוסי להכיר את היהדות "זה לא קרה בן לילה. המחסומים ביני ובין הדתות בכלל והיהדות בפרט הלכו ונפלו, וזה הפך ממשוהו שלא יעלה על הדעת' לאפשרות שכן תעלה על הדעת. וברגע שהיא עלתה

ילדותו בתל אביב של שנות **את** השבעים מתאר הרב ניר מנוסי כתמימות חילונית. "הבית שגדלתי בו היה מיוחד, בגלל שאבא שלי היה מפורסם מהטלוויזיה וכולם הכירו אותו. הבית היה נראה כמו מוזיאון, כי הוא טייל בכל העולם והביא איתו כל מיני חפצים, מסכות ומזכרות. בית מאוד חילוני, בוהמיני, ליברלי - רואים הכל ושומעים הכל, אך במבט לאחור השמיים היו ריקים מאוד. הבית היה פתוח לארבע רוחות השמיים, אבל סגור כלפי השמיים.

לא היה לנו שום קשר למסורת וליהדות. אמי אמנם גדלה בבית חרדי בירושלים, אבל התרחקה ממנו מאוד. אבי גדל בקיבוץ, כך שהיתה בבית אהבה גדולה לתנ"ך ולעברית, אבל ריחוק גדול מהמסורת. היתה הרגשה שאנחנו אנשי העולם הגדול, פתוחים לתרבויות העולם, למחשבה, למדע, לאומנות. אבל משהו מעבר לזה, מבחינה רוחנית - לא היה קיים. לשאלות על התחום הזה לא היה כלל מענה. האם יש אלוקים, האם יש משהו מעבר - זה היה פשוט מחוץ לפריים."

"כילד קטן עלו בי שאלות בנושאי יהדות, אך היות ולא קיבלתי מענה הן הלכו ודעכו. מלבד השאלות היתה גם מין התנוצצות בגיל הגן, התלהבות מדברים כמו קבלת שבת בגן וכו'. גם התלהבות זו לא זכתה למענה בבית, ודעכה מהר מאוד. המשכתי בדרכס של הורי ואף הפכתי קיצוני יותר; כיוון שבשנות התיכון

ובעבר

טעם, והספר נגנז. כך עברו עשרים שנה, עד שלפני כמה שנים התחלתי להרצות לסטודנטים חילונים ברחבי הארץ על מגוון נושאים – גיליתי שנושא הזוגיות והאהבה היה המעניין מכולם. גיליתי שכשאתי מדבר איתם על אמונה והשקפה זה לא מעניין אותם, אבל כשאתי מספר את הסיפור שלי הם יושבים בפה פעור. התחלתי לדבר איתם על התובנות שכתבתי בספר: איך שלב אחרי שלב שאתי לב לדברים, התחלתי להקשיב למילים של השירים, למסרים בסרטים.”

דוגמא לתובנה מהספר?
”כל החברה שלנו סובלת מפיצול אישיות”, הוא מסביר. ”מצד אחד אנחנו מספרים לעצמנו כמה אנחנו מאושרים מאז שהסרנו את כל האיסורים והכל מותר, אך מצד שני אנחנו מלאי עצב, צער, בדידות ועוד. אם נודה על האמת – הגישה המתירנית לא כ”כ עבדה. יצאו ממנה דברים טובים, אבל גם דברים פחות טובים – וצריך לבדוק מחדש האם שפכנו את התינוק עם המים.”

כששוחחתי עם סטודנטים ראיתי שאחרי דקה וחצי אותם סטודנטים ששוחחתי איתם שוכחים שאני כיפה וזקן, זה לא מעניין אותם. הם רואים שאני חוזר בתשובה, ואני מספר להם איך מהעולם החילוני הבנתי כל מיני דברים – דברים שגם הם יודעים אבל פוחדים להגיד אותם או לחשוב אותם, כי כל המרקם התרבותי יוצא כנגד.”

הרב מנוסי נוכח לגלות שיש קהל לדבריו, גם כחוזר בתשובה ”שוב ושוב בשיחותיי עם הסטודנטים היו שעתיים ראשונות של דממה מוחלטת, ואחריהן המון שאלות ושיחות מרתקות וארוכות. לפעמים הייתי נשאר הרבה זמן אחרי השיחה כדי לשוחח עם המתעניינים, והמדריכים היו עושים שיחות המשך. קיבלתי תגובות רבות בסגנון 'וואו, הדברים ממש מדברים אלי, אבל מה אני יכול לעשות עם זה?' בעולם החילוני לא מקובל לחכות עם האינטימיות עד החתונה, או להתחתן עם בן הזוג הראשון, למשל.”

ואז נפלה ההחלטה כן להוציא את הספר לאור?

”אמרתי לעצמי שוואלה, מסתבר שעדיין יש מקום לספר שלי, אולי אפילו יותר מבעבר. אולי עשרים השנה שחלפו הביאו איתן

הרב ניר מנוסי כיום

”לחלה בי ההבנה שהמהפכה של המתירנות, שהחלה לפני שנולדתי וירשתי אותה כמו שאר בני דורי, מבטיחה הבטחות על חופש, אושר, מימוש עצמי וחוסר דיכוי – אבל בפועל זה לא ממש הצליח. כל החופש הזה יצר המון התספסות ואובדן תמימות, יצר קושי גדול במציאות זוגיות, בהתמדה בבניית זוגיות ובשימור שלה. ככל שראיתי את זה לא עובד”

יכול להוציא את הספר הזה בתור אדם דתי, כי אז הוא יראה מטיפני. התנהלה תחרות עזה בין שני תהליכים: כתיבת הספר והחזרה בתשובה שלי. רציתי שהספר ינצח. שהוא יצא לאור קודם, ואחרי שהספר יעשה את שלו אוכל לחזור בתשובה.

ומה קרה?

”לא הצלחתי להתאפק”, הוא מתייך. ”החזרה בתשובה ניצחה את הספר. התחלתי להיות מוצהר וגלוי בשמירת המצוות שלי. זה היה הדרגתי – בהתחלה חבשתי קסקט, אחר כך כיפה בוכרית. אבל זה כבר היה בצורה כזו שאמרתי לעצמי שהספר לא ילך. אם מוציא אותו אדם דתי הוא לא יהיה שווה כלום, כולם יגידו 'הנה עוד אחד שראה את האור ומטיף לאחרים'. כל הרעיון שלי היה להגיד את הדברים כחילוני. באמת לאורך התקופה שניהלתי שיחות עם אחרים כאדם גלוי ראש עם שיער ארוך – היתה לדברי השפעה חזקה. אנשים היו אומרים לי 'אני רגיל לשמוע את זה מדוסים, אבל לשמוע את הדברים ממך זה אחרת'.”

אבל כשחזרתי בתשובה הרגשתי שאין לזה

מאשרת ואף מקדשת את הברית בין האיש לאשתו. לגלות את המילה 'ברית', את הקדושה שיש בזה – זו היתה תגלית עצומה עבורי.”

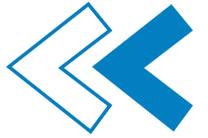
מנוסי המשיך לחקור את נושא הזוגיות דרך היהדות ”עברתי מסע ארוך בו חקרתי מה לא עובד בחברה המערבית ומה כן עובד בחברה הדתית. הסתכלתי על הבחורים והבחורות הדתיים, איך הם מחפשים זוגיות, שומרים נגיעה. בהתחלה זה היה נראה לי משוגע, אבל ככל שנחשפתי לתוצאות הלא טובות של דרך המערב הבנתי שזה לא משוגע.”

”אני אניד אחרת”, הוא מוסיף, ”כל מה שקשור ביצר הזה הוא משוגע וקיצוני, בגלל שזה היצר הכי חזק – יצר החיים. הוא מוביל להולדה ולהבאת חיים לעולם. השאלה היא איך בתוך המרחב הזה אנחנו מוצאים את הפתרון הכי נכון. לאט לאט הבנתי שההלכה פועלת באופן גאוני – היא לא באה לדכא את היצר. ישנו המדרש המפורסם על חכמים שלכדו את יצר העריות ואז לא מצאו אפילו ביצה. ההלכה מדייקת ומנתבת את היצר. בספר שלי המשלתי את ההלכה לצמצם של מצלמה: איך אפשר לשחק עם המצלמה כך שמצד אחד יכנס אור ומצד שני סרט הצילום לא ישרף. ככל שהאור יותר חזר הצמצם יותר סגור, אך עדיין יש בו פתח דרכו האור יכול לעבור. ההלכה היא הצמצם, ממקדת ומנתבת את כוחות היצר. זה הצטרף לעוד שורה של תגליות ותובנות על היהדות, שהובילו להתאהבות שלי בתורה.”

אתה מדבר על מסע שעברת לפני כעשרים שנה. מדוע הספר שכתבת אז יוצא לאור רק היום?

”התחלתי לכתוב את הספר, ציינתי כל מיני נקודות ותובנות, סיכמתי ספרים, הלכתי לארכיונים של עיתונים, לספרי היסטוריה, פסיכולוגיה, סוציולוגיה. הכנתי תשתית רחבה, אבל ככל שהכתיבה התקדמה מצאתי את עצמי הולך וחוזר בתשובה. לאט לאט התחברתי למהות שמירת הנגיעה, לדוגמה. מתישהו החלטתי שאני הולך על זה, לפחות בדברים המשמעותיים. פתאום מצאתי את עצמי דתי מידי בשביל החילוניות וחילוני מידי בשביל הדתיות. התחלתי לשמור שבת בהדרגה, להכיר את החבר'ה הדתיים. רציתי גם להתחתן. הכל יחד הוביל לרצון להיות ברור יותר בנראות שלי ובמציוב שלי במרחב הדתי-חילוני. התחיל מעין מירוץ, האם אספיק להוציא את הספר לאור כחילוני. היה לי ברור שאני לא

סטטוסיאדה

איתי אליצור
@itayelizur

חבר בעיריית תל אביב אמר בחתונה "אם אשכחך תל אביב תשכח ימיני". התבלבל. לא היה אמור להגיד "שמאליי"?

ישורון ברטוב
@yeshurun_Bartov

בעיקרון אסור למיין דברים בשבת, אלא אם כן אין ברירה

ישראל בלק
@1BlackIsrael

כותרת מחר בידת נאמן: הקריאה של פייט הגסת' היא ממש עבירה על איסורי כרת וסתם התגרות באומות.

אמיר מויאל
@AmirMoyal

בהתחלה לא ידעתי איך המשקל עובד, בסוף עליתי על זה.

איתי אליצור
@itayelizur

השמאלנים בכל העולם מתלוננים שהעולם התחמם במעלה וחצי, אבל רגע? זה לא היה פרוייקט הדגל הפמיניסטי של מרב מיכאלי כשרת התחבורה?

ישורון ברטוב
@yeshurun_Bartov

למציל טוב יש העדר טביעות

ישראל בלק
@1BlackIsrael

אמרו שחבל תליה זו סתם אומנות?

לטובת העתיד. אבל לחיות את הרגע במלואו – זה אומר לחיות את הרגע עם המשקעים, הזיכרונות ומסקנות מהעבר, ועם תנועה לתוך העתיד. עם מחשבה גם על יום המחר. זה לחיות היום לא כאילו אין מחר, אלא לחיות היום כשיש מחר."

לדבריו, הגישה הזו יכולה לסייע לדתיים שנמצאים בעולם הדייטים "הספר יכול לסייע לדתיים ש'לוקחים את הזמן' יותר מידי, שרוצים להיות 'קלילים', שהכניסו את המושג של 'חבר וחברה' לעולם הדתי – שזו דרך להשהות ולהאריך את תקופת הפגישות לקראת חתונה יתר על המידה. הגישה אומרת לחיות את הרגע מתוך העובדה שאתה לא רוצה לשרוף שנים יקרות, אתה לא רוצה סתם להתנסות בשביל עצם החוויה. אתה רוצה למצוא את האחד או האחת, ואז ללכת על זה. הספר יכול לעזור להפעיל שיקול דעת."

איך התגובות עד כה?

"ב"ה קיבלתי תגובות טובות. עורכת הספר היא לא דתיה, בכוונה תחילה. היה לי מאוד חשוב שתהיה עורכת לא דתיה, שתיתן את נקודת המבט שלה. והעורכת אמרה לי משפט חזק: 'אני שמחה שהילדים שלי גדלים לעולם שהספר הזה קיים בו'. זו אחת התגובות הכי משמחות שקיבלתי. קראתי גם בלוגרית שכתבה שהספר גרם לה לחשוב מחדש על כל מיני דברים, יחד עם ספר נוסף בנושא שכתבה אישה דתיה."

הבלוגרית כתבה שהיא מבינה שליהדות יש מה לתת לנו החילונים. שמחתי שהספר גורם לה להבין שהיא לא חייבת לחזור בתשובה או לאמץ הכל בבת אחת, אלא לראות פשוט מה היא יכולה לקבל ממנו. ככה מתחיל כל בירור של נושא לא מוכר, וזה דבר מבורך ויפה. לדעתי זה גם קשור קצת לשבעה באוקטובר ולמלחמה – אנשים מבינים שאי אפשר לברוח מהיהדות שלהם", הוא מסכם.

כיום הרב ניר מנוסי (50) מתגורר בפרדס חנה עם אשתו נעמה וששת ילדיהם, כותב, מרצה ומלמד. ■

דור שיותר פתוח למוע על הנושאים האלו. חזרתי לכתבה, וגיליתי שבזמן הזה יצא ספר מקיף מאוד על הנושא באנגלית, בשם 'הטיעון נגד המהפכה המינית' – כתבה אותו אישה לא יהודייה, מאנגליה, שהגיעה לאותן מסקנות שאני הגעתי אליהן לפני עשרים שנה. זה היה חיזוק נוסף לכך שהגיע הזמן והגיעה השעה לפרסם את הספר. אנשים מבינים את זה מעצמם, ורק צריכים שיעזרו להם לתת מילים לתחושות שלהם. זו מטרת הספר – לתת מילים לתחושות."

אילו שינויים עבר הספר במהלך עשרים השנה? בכל זאת, עשרים שנה לא הולכות ברגל.

"הוספתי התייחסות לכל מה שהאינטרנט הביא איתו, כי האינטרנט היה בחיתוליו לפני עשרים שנה. החלק על היהדות, שמהתחלה התכוונתי שיהיה בספר – הפך להיות הרבה יותר משמעותי. בספר אני מביא רעיונות מהיהדות בצורה שנותנת לקורא מרחב להחליט איך הוא מתייחס לזה. אני לא מנסה לדחוף אותו לחזור בתשובה, אבל כן אומר כל מה שאני חושב שחשוב שהקורא ידע ויכיר. אני מדבר גם על מונוגמיה – לא לפחד מהאפשרות של בן זוג אחד לכל החיים, לא לחשוב שהיא מופרכת והזויה. זה ממש נפלא להיות עם בן זוג אחד כל החיים, לא מפסידים מזה כלום ומרוויחים הרבה דברים. צניעות, כל מיני דברים שמחזירים לאינטימיות את העומקים שלה מחדש, אחרי שעברו הווללה והשלכה."

לפני כשבועיים יצא הספר סופסוף לחנויות, בהוצאת ידיעות ספרים. "אנחנו ממש בהתחלה", אומר הרב מנוסי. "הספר פונה לקהל שאינו דתי, אבל גם לדתיים רבים הוא יכול לעזור. כל אחד צריך להפעיל שיקול דעת. בוודאי שעבור מתחמים הספר יכול להוסיף רבות, וגם עבור מי שעוסק בקירוב ובמפגשים עם חבר'ה לא דתיים. הספר עוזר להבין את העולם של מי שהוא בא איתו במגע. החלק על היהדות שנמצא בספר יכול לתרום לכולם."

הספר יכול לתרום גם לקורא הדתי?

"זה חלק מהותי מהעניין. הספר עוסק בראש ובראשונה במי שחי אורח חיים חילוני, שבו חולקים את האינטימיות עם כמה אנשים. למרבה הצער והיושר זה חלחל גם לחלקים מסוימים בציבור חובשי הכיפות. הספר יכול לעזור לאנשים שפוזלים החוצה, ששוקלים את הגישה הזאת של 'לחיות את הרגע', לא לחשוב יותר מידי על העתיד, לא לחשוב קדימה – כי זה לא רומנטי, זה כבר."

כנגד זה אני מציב אידיאל חלופי – לחיות את הרגע במלואו. אני לא אומר תקריב את הרגע לטובת העתיד, אל תחשוב על ההווה, רק תחשוב מה נכון להמשך. יש דרך אמצע, שילוב – אני באמת חי את הרגע, אני צעיר, אני חי את העכשיו, לא רוצה לשעבר את ההווה

זה עונג שבת